

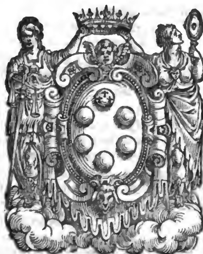

MISCELLANEE
B. BIBLIOTECA
DI FIRENZE
NAZ. CENTRALE

CXLVIII

OCTAVII BANDINII

ORATIO IN OBITVM SERENISSIMI COSMI MEDICIS MAGNI HETRVRIAE DVCIS.

Habita Romæ in AEde D. Ioannis Baptistæ xiii. Kal. Iulii.
CIↃ IↃ LXXIIII.

FLORENTIÆ.
Ex Officina Bartholomæi Sermartellij.

AXIME vereor, Patres Amplißimi, nedum COSMI Medices Magni Hetruriæ Ducis obitum publica funebriq; pompa summo cum animi dolore, atq; acerba recordatione deploramus, in quo grati, & studiosi videri cupimus, inuidi potius, atq; eius laudis, & gloriæ parum amantes videamur. Nam quid morte optabilius ei esse poterat, qui cum per quadraginta ferè annos florentißimam Hetruriæ Prouinciam sibi subiectam æquitate potius, & concordia, quàm belli, armorúmq; vi saluam, & incolumem conseruasset; eamq; postea prouectæ iam ætatis filio FRANCISCO eximię virtutis, & prudentię viro, ac sibi penè alteri dedisset administrandam, ad eum iam dignitatis gradum peruenisset, qui non sine summo labore, & corporis animiq; contentione comparatur, ea iam esset ętate, in qua molesta & iniucunda vita dulcis, & optabilis mors videri solet. Quid, inquam, morte huic optabilius accidere poterat, qua & vitæ, & glorię immortalitatem consequeretur? Quid si hæc alicui vestrum A. forte cadit in mentem, animúmque suspicio, is, si libuerit, ex ipso orationis cursu colligere poterit lætitiæ ne tanti viri mors, an luctus, & mœroris occasionem attulerit. Quis enim, obsecro, Christianæ Religionis propugnatore, pacis, & concordię authore, æquitatis, & iustitiæ custode, ac defensore nostrum omnium propè parente extincto, in tanto omnium squallore, & luctu non mœreat, nõ doleat, non fletu illum, non lacrymis, nõ aliqua grati animi significatione prosequatur? Quod si admirabilem in administrando prudentiam, in agendo industriam per manus in hac Medicea gente quasi traditam filio suo hęreditario propè iure non reliquisset, auderem profectò dicere, plus nunc ex illius iactura nos capere detrimenti, quàm per tot annos ex singulari illius vigilantia, cura, & administratione cepermus vtilitatis. Verùm quoniam funebrem hanc exequiarum pompã cum Florentinorum in eum obseruantia, tum verò maxime eius singularia merita flagitabant mihi, cui ne cogitanti quidem, quamuis nõ satis idoneo hoc dicendi munus demandatum est, magnopere laborandum fuit, non tam vt orationis meæ materiam inuenirem, quàm vt eam in eius laudibus recensendis rationem instituerem, quæ, & rei magnitudini, & temporis angustiis consentanea videretur. Itaq; vt ipse de quo dicturus sum, nostrûm in se omnium præclaram voluntatem cognoscat; vosq; omnes, qui huic funeri adestis, eximii Principis singulares virtutes, egregiáq; facinora penitus percipiatis, ea in tanta rerum multitudine breuiter colligam, quę si non propter nouitatem inaudita ob singularem quidem certè præstantiã laude, & admiratione digna cuiq; videbũtur. Quamquam tam multa in hoc latissimo dicendi campo pręclara omnia, ac propè diuina dicenti occurrunt, vt magnopere verendum sit, ne rerum gestarum gloria, & splendore quibusdam quasi Solis radiis tenuißima ingenii mei acies perstricta, & tantę rei, & vestrę expectationi parem orationem afferre non possit. Ac de Medicea quidem familia quid est, quod quisquàm hoc tempore, aut illa dignum, aut vobis nouum, aut cuiquam inauditum afferre se posse confidat? cuius splendor, & dignitas infinitis nobilissimorum scriptorum literis celebrata vigebit memoria sæculorũ omnium. Qui hostes,

aut

aut priuati Reipub. Florentinę, aut publici totius Christiani Imperii, horum arma, virtutem, vim, ac potentiam non exhorruerunt? Quæ vnquam ętas de Cosmi, Petri, Laurentii, de trium Ecclesię luminum Leonis decimi, Clementis septimi, & Pii quarti laudibus, & rebus præclarè gestis conticescet? in illis quidem prudentia cum vitæ integritate, in his morum, vitęq; integritas cum prudentia coniuncta laudatur: In illis cum moderatione celeritas; in his cum celeritate moderatio commendatur. In illis rei militaris scientiam cum Relligionis, & pietatis studio. In his Relligionis, & tuendę & amplificandę studium cum aliqua etiam rerum bellicarum peritia suspiciunt, & admirantur omnes. Quid de cæteris Principibus dicam? qui ex hac familia tanquàm ex Equo Troiano exierunt? non potuit sese Medicee familiæ virtus intra Italiæ fines continere; sed ad FRANCISCVM Regnum vsq; non tam humano, quàm Diuino (vt ego quidem arbitror) consilio, & voluntate penetrauit; quas vnquàm in illa Prouincia infestißimi nostræ Religionis hostes insidias compararunt, quas non diuinus ille adolescens Carolus nobis superioribus diebus immatura morte pręreptus Catherinę Medices optima, sanctißimæq; Matris adiutus consiliis effugerit? Quę illi in Dei Ecclesiam venenata tela coniecerunt, quę non hi singulari prudentia, & virtute retuderint? quas ad illius Regni perniciem accensas faces, quę ad totius Christianæ Reipublicę detrimentum excitata incendia incredibili cum celeritate summo Relligionis defendendę studio, & ardore non extinxere? Nunc autem prudentissima illa fœmina cum optimo Galliam Parente, & carißimo se filio orbatam videat, non modo in tolleranda filii morte constantiam, sed in Regni gubernaculis suscipiendis singularem prudentiam declarat: dum hostium debilitatis, fractisq; viribus, Henrico filio tutum, tranquillumq; Regnum conseruat; quem ad discutiendas cæcas errorum nubes, ad extirpandas falsas de rebus Diuinis opiniones, errantes in viam reducendos, armis deniq; vniuersam Galliam liberandam Diuino nobis in tantis calamitatibus, consilio, datũ finem tanto, ac tam diuturno bello non sine summa Christianę Reip. salute impositurum speramus. Hinc, & Ioannes Medices, huius ipsius, de quo loquimur, Cosmi Parens originem duxit, quem non modo cum priscis illis tantæ virtutis, & prudentię Ducibus comparandum, sed longe etiam pręstantiorem putem, quod illi viui dumtaxat; hic verò vel mortuus de hostibus victor gloriosißime triumphauit. Tanta enim in eo erat humanitas, tanta in omnes liberalitas, vt quos non armorum, tubarumq; strepitus, non dedecus, non ignominia, non patrię ac parentum amor, & charitas commoueret, ipsa, proh Deus immortalis, Ioannis Medices Patris Militum (sic enim appellabatur) ipsa, inquam, sola viri recordatio ad arma, ad pugnam ad victorię, triumphiq; laudem consequendam incitaret. Quod cum hæc pręclara; & post hominum memoriam admirabilia sint, certè nihil illi gloriosius, nihil ad hominum famam, & posterorum commendationem illustrius accidere potuit, quàm quod Maria Saluiata grauißima, & nobilißima fæmina vxore ducta COSMVM genuit, & educauit filium, qui paternas non modo adæquarit virtutes, sed nobilitatem ipse suam rerum gestarum gloria nobilitarit. Erigite, obsecro, animos. A. atq; infinitis propè tum pueritię, tum adolescentię laudibus prudenter omißis, ad ea, quę fortunę tribuuntur bona ad ingentem, ac penè incredibilem fœlicitatem summa cum virtute coniunctam mentem cogitationemq; conuertite. Nam si hæc aliquid ad ho-

minis laudem valere putantur, quis in Italia post homines natos COSMO Duce, aut fortunatior, aut ditior, aut rebus omnibus florentior vnquam fuit? qui ei Vrbi, atq; Italiæ parti præfuit, quę, & Regionis situ cœli temperie, accolarum natura, frugum vbertate, negociorum multitudine, rerum gestarum gloria nulli sit inferior; multis autem vel nobilißimis Prouinciis longe superior; Cum enim esset adhuc summę spei, & virtutis adolescens à Senatu Florentino summa omnium consensione communi omnium ętatum, atq; ordinum lętitia Reipublicę caput, & Dux renunciaretur. O lętam, nobisq; omnibus iucundam, & fœlicem diem, & posteritati perpetuò celebrandam. Non poterat diuina hęc, & immortalis virtus diutius latere, atque abdita iacere in tenebris, sed ipsa se se suo splendore prodidit, & in omniũ conspectu, atq; orbis terrę theatro posita in omnes, vel remotißimos angulos lucis suę radios, fulgoremq; transmisit. Etenim incredibile est quanta cum prudentia, & consilio in hoc dignitatis gradu constitutus, excitatas armis seditiones, ac tumultus comprimere, optimisq; legibus, ac salutaribus decretis debiles adhuc, & infirmas renascentis Reipublicę vires confirmare cœperit. Intelligebat enim summo vir ingenio optimè constitutas ciuitates non tam armorum quàm legum pręsidio instructas esse oportere. Quam à primis pueritię annis sui apud omnes expectationem concitauerat, & quam gerebat personam sustinendam sibi esse existimabat. Nihil agebat, nihil vir ille cogitabat, quod non vtile, ac salutare ciuitati, non gratum, non iucundum, non perhonorificum esse iudicaret. Nam & Pisarum nobilissimam Vrbem, quę Ciuium incuria pristinum suum splendorem penitus amiserat, frequentißimis ędificiis ornauit, agroq; purgato, paludibus exiccatis, doctissimos in ea homines alendo, nobilißimorum adolescentium frequentia, & Peregrinorum, qui eò vndiq; confluunt, multitudine saluberrimam, & celeberrimam reddidit. Aretium, & fortißimis propugnaculis muniuit, & validißimis sepsit pręsidiis. Pistoriensium ciuitatem intestino bello, ac ciuilibus discordiis laborantem breui magna omnium cum admiratione, & armis, & armorum formidine liberauit. Et ne quod posset excogitari laudis genus, quod ei fortuna denegasset, vrbem condidit, quę COSMI nomen referens eum in posterorum obliuionem venire ob eius singulares virtutes, atq; animi dotes non pateretur. Sed quàm est eis, qui cęteris pręsunt, aut seueritatis, ac fortitudinis inuidia, aut inertiæ, ac nequitię suspicio pertimescenda? Inuidiam tamen ille virtute partam gloriam, non inuidiam putabat. Vix enim sexto Principatus sui mense complures Florentini Ciues, vt in Ciuitatibus Ciuium frequentia, & nobilitate illustribus accidere solet, militum collecta manu bellum Patriæ Parenti indicunt. Non tulit fortißimus Adolescens in tanto salutis discrimine diutius versari Rempublicam, vi ad arma compulsus, Cæsaris implorato auxilio, fugatis ad Montem Murlium, interemptisq; hostibus, armis Remp. metu Ciuitatem, vniuersam deniq; Prouinciam bello conflagrantem, vastatione, & incendio liberat, incredibilem apud omnes beneuolentiam, immortalem apud posteros sui nominis gloriam consecutus. Sedatis demum pacatisq; rebus se se ad ciuitatem in pace atq; ocio administrandam ita contulit, vt in se omnium non modò Ciuium, sed exterorum etiam mentes animosq; conuerteret, & fœlicem Florentinam Remp. communi omnes consensu, ac fortunatam prædicarent, quam Deus Opt. Max. tanta virtutis, integritatis, consilii, & prudentiæ viro gubernandam tradidisset. Et quoniam

Ma-

Magistratus Ciuitatis, & honores tum ad Reip. salutem necessarios, tum præmia, & ornamenta virtutum esse intelligebat, veteres non modò non sustulit, sed nouos etiam instituit, vt Cives ad labores pro Rep. fortiter subeundos, hac proposita præmii spe, quasi quibusdam laudis & honoris stimulis incitarentur. Quanta semper in hac Ciuitate Iudiciorum fuerit cum seueritate integritas, cum integritate seueritas; huius ego rei tot habeo testes, quot hic adestis Florentini Cives; à quibus inter cæteras præstantissimas huius viri virtutes, moderatam iudiciorum rationem, diuinarum, humanarumq; legum obseruantiam predicari sæpe, & commendari amplissimis verbis audiui. Vxorem, cum esset adhuc adolescens, duxit ELEONORAM Petri Toletani Principis in Hispania viri filiam, cuius laudes cum copiosius ab aliis enumeratas audiueritis, recensere in præsentia superuacaneum esse iudicaui. Illud certè tacitus præterire non possum, sed magna voce proferre, vel inuitus cogor. Fuit hæc FRANCISCI, IOANNIS, GARSIAE, FERDINANDI, PETRI, hæc inquam, ISABELLAE, & LVCRETIAE, Parens fuit, hæc tantos tantæ virtutis filios procreauit, & aluit. In his, si placet, quandoquidem viua virtutis imago erepta est mortalibus, parentum, vt paucis multa complectar, virtutes non leuiter adumbratas sed ad viuum mirabiliter expressas recognoscite, hos intuemini, horum vitam & mores diligenter obseruate. Parentum in filiis, filiorum in parentibus similitudinem incredibilem, admirabilem, singularem, in vtrisq; virtutē inuenietis; quàm multa de IOANNE, ac FERDINANDO Medices Ampliss: Cardin: dicenda essent, in quibus tanta fuit ingeniorum similitudo, vt cum illius singularis vitæ morumq; integritas admirabilis in rerum administratione, prudentia, consilium, ac propè diuina virtus in mentem veniunt, quos ei comparare possim paucos inueniam. Cùm hunc verò, cuius præsentiæ luce interdum recreamur, intueor, non fratrem modò (quod fieri vix posse mihi persuadebam) sed semetipsum mihi superasse aliquando videtur. Sed quid ego pluribus apud vos Patres Amplissimi huius laudes recensere contendo, cuius in maximis, grauissimisq; rebus consiliū, & industriam cum singulari quadam comitate coniunctam sæpe experti estis, & in dies magis experimini? Quare vt ad COSMVM, vnde digressa est, mea reuertatur oratio, quæ, & quot in hoc vno sunt, quæ illum non modo suis gratissimum, sed exteris etiam amabilem reddiderunt; quot continentiæ, mansuetudinis, & beneuolentiæ extant exempla, qua non modo suos infra æquitatis, legumq; limites continuit, sed inter finitimos & exteros ortas seditiones sedare & in pristinum pacis, ac tranquillitatis statum restituere conatus est. Neminem vestrum ignorare arbitror. A. quid à CAROLO Quinto ad bellum Reipub. Senensi inferendum prouocatus responderit, Malo (inquit) Senensium meis officiis, & beneuolentia auctam in diuturna pace, atq; ocio sociam mihi, & amicam Ciuitatem stare, quàm meis armis, ac Viribus labefactatam corruere. Pertimescebat enim vir ille prudentissimus, ne præclara ante acta vitæ facinora, perpetua apud posteros suscepti belli inuidia obruerentur; Quin ita amplissimam illam, atq; ornatissimam vrbem perpetuo dilexit, vt nunquam atrocissimi illius belli, nunquam armorum, tubarumq; strepitus, nunquam memorabilis illius pugnæ veniret in mentem, nunquam semiruta mœnia, humi prostrata ædificia inspiceret, quin acerbissimum eius animo doloris vulnus iam multo antea in-

flictum

flictum recrudesceret. Sed cum intestinis Florentissima illa Resp. laboraret discordiis, cresceretq; in dies magis armorum multitudo, eoque iam ventum esset, vt à Cæsare, cuius olim se se in fidem dederat, deficere, & suo iure omnia vellet administrare; cum (inquam) in tanto armorum strepitu tanquã ex aliqua specula COSMVS magna, quæ Florentinæ Reip: imminebant pericula, animo prauideret & à Cæsare, à quo ob singularem, & sæpe in rebus gerendis expertam, prudentiam, & virtutẽ mirificè diligebatur, vt hoc commune bellum susciperet, sæpius rogaretur; suas esse demum partes tot, ac tantis iustissimis de causis arbitratus est, tantã in se belli molem conuertere, & exterorum metu, ac formidine Remp. & vniuersam Hetruriæ prouinciam liberare. Quod quidem bellum tanta cum prudentia administrauit, vt non minus se hostibus, quam suis amabilem, nec suis minus, quam hostibus formidabilem reddiderit, & ad eum tandem exitum perduxerit, quem optabant, & sperabant omnes. In quo incredibilem Cæsaris liberalitatem, gratiq; animi significationem non admirari non possum, qui confecto iam bello tanta hominis virtute permotus, cuius labore, & sumptibus optata erat pax ciuitati reddita, eiusdem etiam prudentia, & consilio voluit diutissimè conseruari. Accepta itaq; COSMVS vrbis primùm tum arcium, & præsidiorum in agro Senensi administratione non modo in pristinam dignitatem restituit mœnia, ædificia, sacrasq; ædes belli calamitate prostratas reficiendo, sed ita ornauit, & auxit sanctis, ac salutaribus decretis confirmauit, vt ex illo die, quo die in eius potestatem venit, vsq; ad hæc nostra tempora in diuturna pace, atq; ocio conquieuerit. Longum esset, singulas eius laudes, & facta persequi, quare iis, quę in reliquo vitæ cursu præclarè gessit, prætermissis, ad ea, quæ recentiora sunt, properabo, omnia laudabiliter, omnia fortiter, omnia sapienter fecit, ita vt omnia singularia cum sint, nihil in eo inuenias singulare. Affinitas certe, qua FRANCISCVM filium cum Austriis, atq; ipso Imperatore Augusto deuinxit quantam dicendi facultatem suppeditaret. Equidem statuere haud possum, plus ne familiæ splendor, ac dignitas ornamenti, an præstantissima IOANNAE Austriæ virtus, animiq; probitas vtilitatis vniuersæ Ciuitati attulerit, in qua non Imperatoriam stirpem, non naturæ bona, & fortunæ abundantiam, quæ cum vel maxima in ea sint, magnam tamen sibi eius laudis partem Fortuna vendicat, sed in subleuãdis pauperum calamitatibus liberalitatem, & beneuolentiam, summam in colendo Deo pietatem in omni vita integritatem, in illa sexus imbecillitate, non dum sua maturitate perfecta ętate, & suspiciunt omnes, atq; ingenti prædicatione extollunt. Faueat cœptis Deus Opt. Max. faueat, inquam, & Mediceæ Austrieq; familię patrocinio tectam Ciuitatem omni rerum genere, Florentissimam, nobisq; diutissimè (vt speramus) seruet incolumem. Ad pietatis nunc cultum, ac Religionis amorem venio, qui tantus in COSMO fuit, vt amplissima sit dignitatis, vel ob hanc vnam causam præmia cõsecutus. Quorsum enim obsecro fortissimorum equitum sodalitatem ab eo institutam arbitramur? Vos, vos appello, qui illius nobilissimæ Crucis insignibus decorati, in eam estis militiam adscripti, quid districtus ille dextra gladius agit? cuius latus ille mucro petit? quid à vobis Crux vestræ familię insigne efflagitat? Quid equitis nomen, & cętera equitum ornamenta requirunt? Non dubito quid responsuri sitis, perfidorum hostium iniurias à Dei Ecclesia, sacrilegas à sacris Virginibus impiorum manus, à tectis templisq; cędes,

des, & incendia ferrum à Christianorum iugulis, iugum deniq; a ceruicibus omnium vi, ferro, sanguine, ac vita propulsare debemus. Huc suas ille curas, cogitationes, & consilia dirigebat, eamq; ob rem cum nouas societates instituere non nisi Regibus liceret, hanc ipse facultatem à PIO IIII. Pont. Max. ob singularem, & multis in Ecclesiæ periculis spectatam virtutem obtinuit; quid quod nullum vnquam contra Christiani nominis hostes non dicam gestum, sed nec susceptum est bellum, in quo ille non aut copiis, aut stipendiis, aut armatis, instructisq; triremibus, aut deniq; fortissimis huius ordinis equitibus Dei Ecclesiam iuuerit. Sed quid ego pluribus hec testimoniis, & exemplis probare contendo, quę innocentissimi viri sunt, & Sanctissimi Pontificis testimonio comprobata? quam enim obsecro, ob causam amplissimis post hominum memoriam honoribus à PIO Quinto Pont. Max. ornatum fuisse putatis, nisi ob pietatis studium, Religionis amorem, & charitatem, videbat enim summus ille vir, & gregis sibi commissi diligens Pastor Ecclesię nauim ventorum procellarumq; tempestati expositam, hostium armis vndiq; circumuentam, huc, atq; illuc humano denudatam pręsidio temerè agitari. Nouerat huius ad opem in Ecclesię calamitatibus ferendam animi propensionem. Acceperat à Cęsare olim hac ipsa de causa illum in equestrem aurei velleris ordinem adscriptum esse, suas esse partes Sanctissimus Senex arbitratus est, pietatis studiosis fauere, bonos, & bene de Christiana Rep. meritos debitis præmiis, & honoribus ornare, vt cęteros proposita præmii spe ad eiusdem laudis ęmulationem alliceret. Tantus in eo erat, non tuendæ modo, sed amplificandę etiam Relligionis amor, & studium; sed facere non possum, quin intimo animi sensu commotus hoc loco exclamem, ò miseram humanę vitę conditionem, quem ante quatuor annos tanta cum pompa Vrbem Romam ingressum tanto bonorum omnium plausu, & lætitia vniuerso spectante populo, Regio sceptro, & corona ornari vidimus, huic hodierna die iam mortuo tanto cum squallore ac luctu iusta persoluimus. O spes fallaces, ò inanes cogitationes, sic fluunt, occidunt, & labuntur omnia. Vt enim Florentiam rediit graui, ac diuturno morbo oppressus, cum per biennium acerbissimum in corpore dolorem, magna animi virtute, & constantia tolerasset, XI. demum Kal. Maii, LV. ętatis, suę anno, ex hac mortali, fragiliq; vita decessit. Extincta est, (magno equidem hæc cum dolore dico, quæ mihi tamen necessario dicenda sunt) extincta (inquam) admirabilissima in priuatis rebus moderatio; splendor in publicis; in bellicis fortitudo, in Vrbanis prudentia, in suscipiendis consilium, in exequendis industria, in subleuandis, ornandisq; ciuibus charitas, & munificentia; in puniendis, castigandisq; lenitas; in duris, aduersisq; rebus patientia; in prosperis, & secundis ęquabilitas; summum in omni vita Relligionis, pietatisq; studium; firmissimum illud bonorum pręsidium, sanctarum lator legum, pacis, & concordię custos; Iustitiæ, & pietatis patronus, hęc inquam, omnia vna eripuit hora. Vellem equidem aliquod dolori nostro leuamen Ciues afferre, sed cum vestras lacrymas tantum bonorum omnium mœrorem, ac luctum, ipsa deniq; mœnia tanto squallore obsita circumspicio, acerba tanti viri recordatio veterem animi curam, & molestiam mihi vel inuitissimo renouat, ita vt nisi ad sempiternam illam, quam (vt auguratur animus) post mortem assecutus est beatitudinem, & ad eam lucem, quę in tanta rerum caligine Reip. Florentinę tanta omnium cum admiratione coruscare cępit, FRANCISCVM, inquam,

inquam, filium, animum, cogitationemq; conuertam, nullum alibi in tantis calamitatibus solatium, nullum in tanto omnium dolore consolationis genus inueniam. Te enim COSME appello, qui corporis his compagibus solutus ex hac caduca mortaliq; vita ad beatissimum illud Beatorum domicilium Diuino consilio ereptus euolasti? Quibus, obsecro, bonis, quibus ornatus honoribus promissam piis omnibus possides hæreditatem? quæ, & quanta virtutis es præmia consecutus? magna (vt opinor) immortalia, diuina, sempiterna. Tuorum in te Ciuium animos, & perpetuam tuorũ beneficiorum memoriam dum luctu te, & lamẽtationibus prosequuntur, agnosce quã eis in terris beneuolentiam, & paternam curam tot, & tantis testimoniis declarasti, eandem nunc in loco Diuinę charitatis ardore auctam perpetuo conserua. Annuit (vt mihi videtur) annuit Ciues è Cęlo COSMVS prospera nobis omnia, & secunda, eandem si eadem in nobis erit grata, & pia voluntas, in filios, erga nos beneuolentiam, eadem si in eiusdem virtutis insistamus via, premia eademq; bona pollicetur. Restat igitur nunc, vt quoniam eius virtute, & prudentia factum est, vt FRANCISCO filio non modo Imperii, sed virtutis, & glorię hereditatem, quàm maximè firmam, stabilem, certamq; reliquerit, hoc læto potius, hilariq; vultu, prout humana imbecillitas feret, quam mœrore, & luctu, comprobemus. Quid enim illius fortasse in hominibus ad se admittendis comitatem desideratis? benignitate hic ipsa est, & humanitate humanior; in cognoscendis constituendisq; rebus prudentiam requiritis? Quis hoc vno prudentior, qui ad imperandum natus, & diuinitus nobis datus, turbulentos animi motus sedare priusquam iis afficeretur, didicit, cuius adolescentia ad Remp. gerendam, non externæ, sed domesticę virtutis exemplo, non alienis pręceptis, sed suis imperiis, non bello, non armis, sed optata, & diuturna pace traducta est. Morum vitæq; integritatem optatis? singularem in eo esse dicerem, si iis, qui ceteris presunt non necessaria potius, quàm laudabilis videretur. Pietatem demum in colendo Deo, defendendę Religionis studiũ expectatis? Intelligent hoc Romani Pontifices, si quando Christiana (quod Deus omen auertat) in discrimen adducta Resp. huius opem, & auxiliũ implorabunt. Sentient hoc quicunq; ad inferendũ nobis bellũ arma capient, quis eius sit erga Romanam hanc sedem animus, quę mens, quę voluntas, quis armorum sensus non sine suo magno malo cognoscent. Nostrę demùm partes, Ciues, sunt, vt longam ei, diuturnamq; vitam, fœlicem Imperii administrationẽ, tutam, tranquillamq; pacem, prospera deniq; omnia, & secunda à Deo immortali maximis, diuturnisq; precibus contendamus. Dixi.

